

Uvod

Pravo i pravda, jednako kao kultura i umjetnost, ima svoju historijsku dimenziju koja ukazuje kako put njegova razvoja, tako i svrhu samog postojanja.

Život i sloboda za čovjeka je osnovna odrednica njegova postojanja. Međutim, pravo na slobodu iako je osnovno ljudsko pravo nije apsolutno, nego je pod određenim uslovima derogabilno u mirnodopsko doba, a u vrijeme rata i drugog vanrednog stanja, dopušta se njegovo oduzimanje i izvan zakonskih pretpostavki.¹

Naime, upravo zato što ne može biti apsolutno, ono je istinski i pravi objekt zaštite države i njezina pravnog poretka. Iako su ljudska prava neotuđiva i ne mogu biti oduzeta nikome, ne znači da se ne mogu nikada ograničiti ili poreći. To znači da, kada je pravo izraženo u obliku pravne norme, granice toga prava treba da se odrede. Na primjer, pravo na slobodu neke osobe može biti ograničeno pravnom odredbom da ona može biti uhapšena ili pritvorena.

Pritvor, kao jedna od mjera za prisustvo osumnjičenog odnosno optuženog u postupku i uspješno vođenje krivičnog postupka, predstavlja najtežu mjeru procesne prisile oduzimanjem osnovnog ljudskog prava na slobodu, koja nadilazi sami cilj kao jedne od mjera za uspješno vođenje krivičnog postupka i gazi okvire postulata pretpostavke nevinosti.

Samim zakonskim razlozima za lišenje slobode i određivanja pritvora tj. djelovanjem prema osumnjičenom odnosno optuženom **da ne učini novo krivično djelo ili ne dovrši pokušano djelo, odnosno zaštitom sigurnosti građana i imovine**, osumnjičenom odnosno optuženom se stavlja teret krivnje i to u momentu kada još nije utvrđeno da li je učinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret.

Da bi se napravila razrada i izveo zaključak zadate teme, rad je postavljen u dva dijela. U prvom dijelu kroz definisanje pojma pritvora kroz kratak historijski osvrt na razvoj zaštite ljudskih prava pristupom koji povezuje elemente supremacije međunarodnog nad domaćim zakonom i obaveze usaglašavanja državnog zakonodavstva sa međunarodnim aktima, kroz prikaz kako domaće krivičnoprocesne regulative tako i Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kao optimalnog normativnog rješenja sa tendencijom zaštite ljudskih prava. U drugom dijelu prikazane su garancije procesnih prava osoba lišenih slobode, kako bi se u korelaciji oba dijela identificirali i analizirali ciljevi krivičnog procesa u institutu pritvora. Ovim radom se ukazuje na praktične probleme u utvrđivanju pritvorskih osnova i funkcionalne nadležnosti prilikom određivanja pritvora po potvrđenju optužnice, uz primjere sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava i sudova BiH.

¹ Čl. 15. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda – Opća odredba o derogaciji

1. U doba rata ili druge javne opasnosti koja prijeti opstanku nacije, svaka visoka strana ugovornica može preduzeti mjere koje odstupaju od njenih obaveza po ovoj Konvenciji, i to u najnužnijoj mjeri koju zahtijeva hitnost situacije, s tim da takve mjere ne budu u neskladu sa njenim drugim obavezama prema međunarodnom pravu.

2. Prethodna odredba ne dopušta odstupanje od člana 2, osim u pogledu smrti prouzrokovane zakonitim ratnim postupcima, ili člana 3. i 4. (stav 1) i člana 7.

3. Svaka visoka strana ugovornica koja koristi svoje pravo da odstupi od odredbi Konvencije, obavještava u potpunosti Generalnog sekretara Vijeća Evrope o mjerama koje preduzima i razlozima za njih. Ona, također, obavještava Generalnog sekretara Vijeća Evrope kada takve mjere prestaju djelovati i kada se odredbe Konvencije ponovo počinju u potpunosti primjenjivati.